

BAROK IN KLASICIZEM

EVROPSKA KNJIŽEVNOST BAROKA IN KLASICIZMA

BASEN je preprosta krajša epska vrsta v verzih ali prozi in posreduje kako življenjsko modrost oz. etično resnico. Basnopisec pove le bistveno, le najpomembnejši dogodek, ter nakaže izhod iz neke na videz brezizhodne situacije. Sklepna poanta je pogosto boleča in neprijetna, vendar vedno vzgojna.

DRAMSKA (BESEDILNA, DRAMATURŠKA) SITUACIJA je trenutno razmerje govorečih in negovorečih dramskih likov ter sil, ki delujejo v nekem dramskem prostoru in času.

Je ena izmed faz razvoja dramskega dogajanja in dramskih zgodb; uprizoritev uresniči njene (avtorjeve) gledališke možnosti/zamisli.

TIRADA je značilna podaljšana replika, ki jo dramski lik izgovarja ob navzočnosti drugega lika. Je epska prvina znotraj dramskega - je krajša pripoved, izpoved ali nagovor, ki želi sogovorečega prepričati, razkriti motive dejanj in potrditi načrte.

REPLIKA je del dramskega besedila, ki ga dramski lik oz. igralec govori, ne da bi ga kdo prekinil. Je iztočnica za soigralca, lahko odgovor ali nagovor.

KLASIČNO GLEDALIŠČE IN DRAMATURGIJA - proti koncu 16. stoletja se gledališče zapre. Na enem koncu pravokotne dvorane je privzdignjen oder, ki ga od zgoraj osvetljujejo z oljkami in svečami, in je lahko tudi varljiv (zapira ga glavni zastor). Pred njim se zbirajo najnižji družbeni sloji, višji sedijo na galeriji, najvišji pa levo in desno od odra. Scenografija je sprva preprosta in stilizirana (kulise so poslikana platna). V komediji uporabljajo tipizirane kostume, v tragediji značilne predmete s simbolnimi pomeni (kot so krona, oklep, turban ipd.); ženske vloge že od sredine 16. stoletja igrajo igralke. Za KLASIČNO DRAMATURGIJO je posebno značilno »pravilo treh enotnosti«, ki jih je od dramatikov zahteval tudi tedanji teoretik Boileau. V *Pesniški umetnosti* (1674) je zapisal, da morajo biti v dobri drami »en dogajalni prostor, en dan in eno samo

dogajanje»; takšna zahteva je sledila težnjam po preprostosti, jasnosti in klasičnosti. DRAMATURGIJA je del literarne in gledališke vede in umetnost pisanja gledaliških del; raziskuje in razčlenjuje dramska besedila kot besedilni pojav in kot predlogo za (aktualizirano) gledališko uprizoritev, je torej teorija in praksa drame(atike) in gledališča.

KOMEDIOGRAF želi zabavati in nasmejati; vsakdanjo življenjsko tematiko prikazuje s komično (humorno, ironično, satirično, tudi groteskno) perspektivo, relativizira veljavne vrednote, se kritično posmiha napakam in slabostim, komedijske like, pogosto tipizirane, postavlja v številne komične situacije; »zaplet« se vsaj za vodilne med njimi konča srečno; uporablja značilne komične strategije: pretiravanje, kontrastiranje, presenečenja, zamenjave, besedne parade, duhovite domislice, naključja, spremembe ritma.

KOMIKA je lahko:

- Značajska (karakterna)
- Položajska ali situacijska (komičnost soustvarja dogajalno okolje),
- Govorna ali konverzacijska (komičnost ustvarja poseben splet govorov),
- Idejna ali tezna (komičnost zbuja npr. trmasto zagovarjanja določene ideje, teze),
- Zapletanja in spletkarjenja (intrigiranja),
- Nravstvena (komičnost je posledica posebnega človekovega vedenja, razrednih razlik, okolja in značajev),
- Satirična (komičnost je posledica jedke kritike družbene ali politične prakse ali izbrane človekove pregrehe),
- Absurdna (komičnost je posledica nesmiselnosti, nerazumnosti, nelogičnosti dogajanja ali vedenja oz. odnosov likov).

BESEDILA:

- **Luis de Góngora y Argote: Sonet**
- **Pierre Corneille: Cid**
- **Jean Baptiste Racine: Fedra**
- **Jean Baptiste Poquelin - Molière: Tartuffe**

Namišljeni bolnik

- **Réne Descartes:** Razprava o metodi
- **Blaise Pascal:** Misli